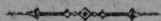

Učiteljski

TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli, in veljá za celo leto 2 gold. 50 kr., za pol leta 1 gold. 30 kr. Spise in dopise prejema vredništvo, naročnino, oznanila pa prejema in oskerbuje razpošiljanje založništvo.

List 10.

V Ljubljani 15. maja 1873.

Tečaj XIII.

Šolska postava na Kranjskem je poterjena!

Njih c. in k. apostoljsko Veličanstvo je z naj vikšim sklepom od 29. aprila t. l. poterdilo šolski postavi kranjskega deželnega zbora, in sicer: a) o napravi, vzderževanji in obiskovanji javnih ljudskih šol in b) o pravnih razmerah učiteljstva v javnih ljudskih šolah. — Kar smo kranjski učitelji že toliko časa želeli, smo tedaj dosegli. Ta postava zadobí že prihodnje šolsko leto veljavo, in ž njo začénjala bode se še le prava nova doba pri kranjskih učiteljih.

Ker ta postava zadobí veljavo prihodnje šolsko leto t. j. že letošnjo jesen — bode se eno leto potem morala povsod splošno izpolnovati. Slava naj vikšemu poterjenju!

Nekaj v prevdarek.

V pedagogiki veljá pravilo, da so pred vsem ženske naj bolj sposobne za poduk in izrejo ženske mladine. Dobro učiteljico v dekliški šoli ne more nihče nadomestiti, kakor tudi ne dobrega učitelja pri dečkih. Paganom ni nikdar prišlo na misel, da bi bili učitelju izročevali dekliče v poduk in izrejo. V Atenah in v Rimu so skerbele matere in strežnice za poduk in izrejo ženskega spola, kolikor sploh so se s tem ukvarjale. Tudi v kerščanski dobi so to pičlo, kar so se učili dekliči, oskerbovale ženske. Večkrat se prepirajo, ali učitelja ali učiteljico v de-

kliško šolo? Naravna pot je ta, da v dekliško šolo slišijo ženske, katere bolj razumevajo njih duševno čutenje in življenje, kakor moški.

Za podučevanje sploh žene niso nič manj sposobne kakor moške, ker imajo zdravo pamet za presojo človeških razmer, živo čuvstvo za vse dobro in lepo in verno serce, poleg tega so v vsakdanjih malih in težavnih vztrajne, — recimo pa, da so za abstraktne vede manj sposobne, so pa za dekliške šole toliko bolj sposobne, ker z neko prirojeno bistroumnostjo in hitrostjo razumejo človeško in božje življenje, kakor se razodeva v človeški duši. Te misli je tudi Ohler (Lehrbuch d. Erz. und Unter. Mainz 1861. str. 123) in veliko drugih.

V dekliških šolah so pa zopet boljše redovnice, kakor svetne učiteljice, v tem govori škof Wittman, poseben prijatelj otrok in šol, tako-le:

1. Učiteljice se nikjer tako po ceni ne dobivajo, kakor v samostanih. Učiteljica ne zahteva drugega za svoj trud, kakor navadno hrano, in v zadrugah je to še bolj po ceni. Ako učiteljica zbolí, pomagalka je že pripravljena, katera njeno delo nadaljuje (v ljubljanskih nunskih šolah ste po dve učenici v eni sobi). „Kedar pri šoli opeša, je vendar še za druga manjša hišna opravila.

2. V samostanih se prihodnje učiteljice tudi naj bolj pripravljajo za svoj stan; hrup in truš sveta jih ne bega pri učenji. — Kjer jih je treba, so že pripravljene; ne same, ne njih sorodovinci se ne pritožujejo nad tem, da niso še umestnjene.

3. Redovnice ne spreminjajo svojega stanu, kar se pa svetnim učiteljicem ne more braniti. Njih učenke so prav za prav njih otroci, za nje skerbé, za nje molijo.

4. Na učilnicah, kjer so umestnjene svetne učiteljice, ne more biti niti učenja niti odgoja tako harmonična ali soglasna; učiteljice menjajo službe, tedaj tudi ni takega ubranega sodelovanja, kakor pri samostanskih šolah.

5. Tudi učenke zeló spoštujejo in ljubijo svoje učiteljice redovnice. — Lepi nauki, katerih se dekličí iz glave naučé, so res dobri, in v mirnih trenutkih za premišljevanje; a v viharnem času zmaga le nedolžno in pobožno serce. In ravno za djanjske vaje v pobožnosti in v kerščanskem življenji pred vsem skerbé redovnice gotovo ložeje, kakor svetne učiteljice.

Ni vse eno, ali stopi v dekliško šolo nečimurno napravljeno babše, ali ponižno napravljena ženska ali redovnica. Dekličí kakor že sploh ženske gledajo bolj na vnanjost, kakor je potrebno, ta ali druga malenkost na učiteljični obleki ali kaka druga malenkost jih čisto zbega in zmoti. — Vsak tedaj lahko pregleda, koliko vpliva na žensko nravnost imajo že po svojem vnanjem učiteljice redovnice na živi in čutni ženski spol.

6. Nравnost ali нравno življenje po mestih in sploh med ljudstvom določi ženski spol. Naj si domišljujejo moški kolikor hoté s svojim gospodstvom nad ženami, v resnici le žene gospodujejo in gospodinijo, in po gospodinji se rada zverže vsa hiša. Dokler je tedaj ženstvo pobožno, ni obupati nad mestom ali krajem; zgubljenega moža ali zagrešene otroke zopet kerščanska žena in mati h kerščanstvu pripelje.

Križ iz dekliških šol, kerščanstvo iz dekliških šol; to zahteva sedanjí svet. Visoke šole so že zdavnej nehale verske biti; kakšne so srednje šole, to pokažejo dijaki sami s svojim obnašanjem po dnevu in po noči, v cerkvah in šolah; tudi po ljudskih šolah se začénja daniti — ali temniti; le v dekliških šolah učé še redovnice. Oh, to je pa vendar odveč! to ne sme še dalje tako ostati, sicer redovnice nikdar ne odmerjó, ženske ostanejo zmirom polne vraž, in tema bo še dalje vladala po zemlji! Delajmo tedaj pred vsem na to, da pristudimo ljudem samostanske šole, in potem smo že storili velik korak naprej — do nejevere.

Ženska odgoja.

(Dalje in konec.)

Pervo in naj potrebnejše je verouk. — Za njim pa pride materin jezik. — Kateri pa je v našem mestu večini izobraženih rodovin materin jezik? Slovenski rodoljubje naj bi nikdar ne opuščali, svoje hčere podučevati v materinščini. To je edini pripomoček, da se slovenščina, ne rečemo da se razširja, še celó da se ohrani, kolikor je je sedaj. Dokler bo slovenski jezik le za posle in prosto ljudstvo, ne bomo napredovali. Kedar se pa bodo slovenske hčere tudi do dobrega naučile slovenskega jezika, čutile se bodo tudi za Slovenke, in svoje otroke v Slovence izrejevale. Sicer ostane resnično: kar človek ne pozná, tega tudi ne ceni; naše slovstvo ni sicer bogato, pa vendar že nekaj šteje; dokler pa ženstvo domačega slovstva ne pozná, bo zmirom raji po tujem slovstvu segalo, in še to domače, kar imamo, preziralo. — Rodoljubom se res to nikakor ne more zadosti priporočevati.

V številjenji je toliko dovolj za hišno gospodinjo, da hitro in brez pomote izrajta hišne prihodke in troške.

Da se vera vterdi in нравnost v zgledih pojasni, je potrebno, da dekličí znajo zgodbe sv. pisma in cerkveno zgodovino; poslednje vsaj toliko, da zadobé popolen pregled vseh dogodeb in da se serce pri pogledu na kerščanske mučence in spoznavalce ogreva za sveto vero. Kar pa se tiče svetovne zgodovine, naj se odberó med važnimi rečmi naj važnejše in tako vversté, da dekličí vidijo notranjo zvezo zgodovine, t. j. kako djanje iz djanja izvira. Veliki značaji, posebno izverstne žene,

katere so imeli vpliv na zgodovino in so veliko pripomogle v нравno izobraženje človeštva, naj se stavijo na odlično mesto. Posebno naj se pa povdarja domača zgodovina, avstrijska in posamesnih kronovin. Tukaj imajo rodoljubje zopet priliko, sejati seme rodoljubja v nježna ženska serca. — Šolske knjige in berila izšedša iz c. k. zaloge, vejejo avstrijsko domoljubje, po zasebnih zavodih imajo pa dostikrat knjige, katere pove-ličujejo le nemščino. Kaj čuda, da se serca vnemajo le za to, kar poznajo; avstrijska zgodovina, da ne govorim od slovanske zgodovine, je marsikomu ali marsikateri preveč neznana. Veliko vedo povedati o časih davno preteklih; zgodovine domačega ljudstva te pa ne poznajo. Zemlje-pisje ne sme nikakor biti neznano deklíčem; kar pa veljá od zgodovine, veljá toliko bolj od zemljepisja. Domače kraje, domače reke, gore in domače ljudstvo moramo pred vsem poznati.

Da je nemščina pri nas v prvi versti potrebna, tega nihče ne taji, in deklíči, kateri poznajo bogato nemško slovstvo, ne bodo hrepeneli po vodenih in perstenih spisih, kateri serce okužijo, pa vendar glave ne izbistré.

Godba in petje izobrazuje in oblažuje serce; tedaj naj se učé dekleta godbe in petja. A povsod se moramo ozirati na нравnost, sicer vse te vednosti škodijo, nego koristijo.

Gleda naj se pred vsem na to, da se deklíči naučé pesmi, kateri imajo kaj jedra v sebi, posebno ozirajmo se tukaj na cerkveno petje.

Povdarjamo pa, da tukaj ne gre toliko na to, koliko da se deklíči naučé, marveč poglavitno je, da se glava in serce v lepem soglasji t. j. harmonično izobrazuje.

Je pa še nekaj, kar se ne sme pogrešati pri ženski izreji, namreč vse to, česar gospodinja potrebuje pri svojem gospodinstvu n. pr. kubati, šivati itd.

Kaj, ko bi se dekleta po ženskih izrejališčih tudi tega učile in djansko vadile. Ali se to že kje godi?

Ako konečno ponavljamo že enkrat to, kar smo navedli, namreč, dokler se naše gospodičine tako izrejajo, da se ves dan le dolgočasijo ali kratkočasijo, ne bodo nikdar otrok dobro izrejevale, in tako bi postale krive, da bi se človeški rod čedalje bolj skisal, in bi šla vsa prava omika in kerščansko življenje rakovo pot. Treba je, da se dekleta manj učé, to pa kar se učé, naj bo primerno ženski naravi, in tega se morajo do dobrega naučiti. Vera ta naj bo podlaga vsi učenosti, in vse drugo naj služi v to, da vero vterjuje in da se zmožnosti v lepem soglasji razvijajo.

In ravno tega poslednjega se svet danes naj bolj bojí. Internaci-jonalci, zbrani pred nekaterimi leti v Genevi in spoznavši, koliki vpliv imajo ženske do kerščanske izreje otrok, so sklenili napraviti višje deklíške

šole, liceje ali višja ženska izobražišča. Vera naj bi se le toliko učila, da bi bilo to slepilo nevednim ali lahkovernim ali pa naj bi se popolnoma izpustila. Da se ljudem take baže gabi nad samostanskimi dekliškimi šolami, to je gotovo kakor amen v očenašu. V samostanih se dekleta tudi djansko učé kerščanskih dolžnosti t. j. molitve, zato pa toliko vpitja zoper nje. V nemškem Gradcu so ravno nad tem, da vstanové ženski licej, in nabrali so že lepi denar za to; gg. Adam in Vrečko sta naredila šolski program, v katerem nahajamo tudi med naštetimi nauki verouk.

A nikakor ne rečemo, da bi bila ta dva gospoda delala po naročilu geneveških frajmavrerjev in da bi bili vsi spoštovani gospodje in gospé, kateri so za licej kaj darovali, priverženci tega društva, katero je zagriznjeni sovražnik kerščanstva.

A javna tajnost je, da iz teh skrivnih kotov pride sedaj to, sedaj drugo glasilo, pod katerim se bije boj zoper kerščanstvo. Nikakor tudi ne terdimo, da bi bil vsakdo, kateri zabavlja zoper samostanske šole, že tudi nejeverec; a šega je sedaj taka, da vsak omikan mora zabavljati „über die finsteren Brutstätten des Aberglaubens und die Verdummungsanstalten des herrchsüchtigen und fanatischen Klerus“. — Vsa ta očitna nasprotovanja pa nikakor ne zaderžujejo take gospode, da bi svojih otrok ne pošiljali v samostanske šole, in pri takem ravnanji so čisto podobni onemu gospodu, od katerega pravljica pripoveduje, da mu nihče ni smel za njegov trud v pisarnici kaj ponuditi ali kaj daróvati, toliko je deržal na svojo neodvisnost. Prigodí se pa enkrat, da pride ponižni prosivec njemu se priporočevati in nekaj v popirji zavitega gospodu v roko tiščí. Gospoda jeza obletí, spodí prosivca iz sobe, in verže za njim popirček in vse, kar je bilo v njem. — Ko preplašen prosivec to nekomu znancu potoži, in pred vsem skerbí, da bi njegove petice ne prišle pod metlo, ga potolaži znanec, rekoč: „Ne boj se, uni osorni gospod je po tvojem odhodu gotovo tvoje petice sam pobral“. — Kolikorkrat slišim zabavljati čez samostanske šole, pride mi na misel ta smešnica. Ose se lotijo le medenega sadja, in niso slabe take šole, katere obirajo liberalni časniki, dasiravno jih dostikrat od znotraj še niso videli. Dobra šola se ne dá nikdar skriti, otroci sami to po svojem vedenji pripovedujejo.

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

Ta dva učena brata Metodi in Konstantin (kteri je pozneji samostansko ime Kiril, Ciril nase vzél) sta znajdla slovenski pravopis, ktérega še zdaj Rusje, Bulgarji in Serbljanje rabijo. Kér sta bila Greka,

sta slovenske besede z greškimi pismeni tako pisala, da sta za tiste slovenske glasove, katerih greški jezik nima, in se tedaj z greškimi pismeni po pravi slovenski izréki ne morejo pisati, nove pismena znajdla. Greškimi pismenom po izréki 9. veka sta za posebne slovenske glasove posebne nove pismena pridjala, in tako sta Slovenom in vsim, kateri so se slovenščine učili, popolnoma vstréгла.

To je pravopisa Cirilski navòd: ptujim pismenom njih izvorne glasove brez vse preméembe pustiti, in vsakemu enojnemu glasu tudi enojno pisme dati: tako se vse dvombe in pomote v zadévi prave izréke odvernejo. Tevtonski navòd pa imenujemo sadanjo navadno rabo v pisanji, po kateri izvorni glas nekterih latinskih pismen v slovenščini preminimo, in nekterikrat več soglasnikov za en glas, pri glasnikih pa eno pisme za več glasov dévamo. Od tod izvirajo brezštevilne dvombe, pomote in pritožbe posebno ptujcev, de se v slovenskem grózno težko prav bere.

52. Krivična je pa pritožba mnogoterih, de je slovenski jezik réven in premalo izobražen: naj se dobro soznanijo s staroslovenščino, in kmalo bodo družih misel; še le čudili se bodo bogastvu in veliki izobraženosti slovenščine že v preteklih več stolétjih. To nam spričuje več visoko učenih Nemcev naučivših se staroslovenščine: Grim, Humbold, Bernd itd.; kakor ti (imena pervega réda) sadanjih, tako tudi drugi učeni nemški pisatelji poprejšnjih časov slovenščino po vsi pravici nemalo čislajo. Slavni Schlözer (Nestor Russ. Ann. Göttingen 1805. 3. Bd. S. 224) piše te beséde: „*Unter allen neuen Sprachen ist die slavonische (slovenische) eine der ausgebildetsten (ihr Reichthum u. a. Vorzüge gehen mich hier nichts an): wie sie dazu gekommen sei, wird aus dem Gange ihrer Cultur erklärlich. Ihr Vorbild war die griechische Sprache, die ausgebildetste der damaligen Welt.*“ . . . Zdolej spet pravi: „*Unter allen neueren Sprachen ist die slavonische (slovenische) am allerfrühesten zur Ausbildung gekommen. Wie sah es im 13., 14. Säc. mit dem Deutschen, Französischen, Englischen etc. aus?*“

V poznejih časih je staroslovenščina zmirej več svoje čistóte in lepóte zgubila, ker so ji pisatelji v svoji veliki nevédnosti mnogotere ptuje priklade in pregibe posebno iz rusovskega naréčja vrinili. Zato si pa tudi sadanji čas sosebnó učeni Rusje: G. Vostokov, g. Köppen in več družih, za čistóto staroslovenščine veliko prizadenejo.

Po Vostokovem ima staroslovenščina tri dobe ali razréde: a) stari razred od devétega do trinajstega veka; b) srednji razred, ki se je sčasoma po rusovskih prepisateljih do petnajstega in šestnajstega veka nagodil; c) novi razred, ki obseže vse v poznejih časih na Poljskem in Rusovskem (posébnó po tako imenovani popravi) natisnjene staroslovenske bukve. Le samo v prvem razredu se najde prava in čista

staroslovenščina, v drugem je že bolj in v tretjem narbolj popačena. Več staroslovenskih spominkov je naznanjenih v Institutiones Dobrowsk. 1822, pa v predgovoru Lexicon l. sl. gosp. Dr. Miklosiča, 1850.

Glagoliško pismenstvo ima pa le dve dobi, staro in novo, ki se ločite po svojnosti pismen in jezika. Pismena obeh dob so znane iz Glagolita Klociana. Jezik perve dobe je enak cirilskemu pismenstvu tistega časa, druge dobe pa, ki se začne s 14. vekom, cirilskemu pisanju serbske izreke. Samo štirje glagoliški čini stare dobe so dozdej znani: a) Glagolita Klocian, b) Evangelii Asemanianovi, ki jih je Jožef Simon Asemanian 1736 v Jeruzalemu najdel in v Rim prinesel, kjer so zdaj v Vatikanu hranjeni, c) Pariške knjižnice tako imenovani Abecenarium Bulgaricum, ki ga Kopitar v svojem Glagolita popiše, in d) Evangelii, ki jih je Rusovski prof. Grigorovič na Sveti Gori „Athos“ dobil, pa so, kakor je slišati, žalibog zgubljeni. *) — Ti skorej vse presežejo s svojim lepoglasjem, in kratkostjo oblik, kakor vidimo iz otétega izgleda Dr. Miklosich sl. Biblioth. p. 262.

S cirilskimi pismeni in s pridjano letnico na starji spominki pri družih Slovanih so Ostromirovi nedeljski evangelii, ki jih je pisal Grigori Djakon knezu Ostromiru v Novgorodu leta 1056 in 1057. Slavni Remški evangelii, katerih drugi natis je v Pragi častiti Gospod Hanka s pridjanim Ostromirom oskerbel, so po njegovi terditvi tudi iz tega veka. Dalje je tudi iz 11. véka napis na Tmutarakan l. 1068 in dva Sbornika l. 1073 in 1076. V pisanji ima Ostromir vse potrebne razločke, ki se v Remškem zlo pogrešajo; ta clo nima terdega polglasnika, in ker sploh le mehki polglasnik postavlja, se po njem ne more vediti, kako vsako ime sklanjati . . . Od seobne imenitnosti, ki jo ima Remški evangelii, nekđaj Sazavo-Emavskoje svétoje blagovéstvovanije — od Benediktinarskega v Praškem predmestji bivšega samostana tako — imenovan, je treba kaj več govoriti.

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

Moje načelo :

Kar lepega vidiš, hvalevrednega slišiš, koristnega skusiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj pozabljivosti, in postavljáš hkrati sam sebi stalni spominek po prislovcu latinski: „Litera scripta manet“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

11. dan avgusta. Elizabetini most. Dvórno óperno igrališče. Štefanova metropolitanska cerkev. Kdor se hoče

*) Pozneje je slišati, da jih vender ima g. Grigorovič, in da mu jih hoče Ruska vlada za 400 zlatov odkupiti.

podati iz Wieden-skega okraja v znotranje mesto, mu je naj bližja pot čez Elizabetini most, ki je pozidan čez rečico „Wien“, in nosi imé sedanje naše presvitle cesarice. Da ta umetna stavba dela popolno čast svojemu visokemu imenu, lahko je uganiti in tudi verjeti; — lepšega mostú dosedaj nima Dunaj. Narejen ves iz rezanega kamna in naslonjen na dve enaki orjaški stopnji, ima vverstene v svojo krasno grodeljnasto stransko ograjo po vsaki strani štiri marmeljnaste kipe, ki stojijo na visokih kamnitih postamentih, ter nam kažejo podobe naslednjih zgodovinsko-znamenitih mož: Vojvoda Henrika Jasomirgotta („da mi Bog pomagaj“); vojv. Leopolda Veleslavnega (der Glorreiche); vojv. Rudolfa IV. Vtemelitelja; Rüdigera pl. Starhemberga; škofa Kollonitza; grofa Nikolaja Salma; Jož. pl. Sonnenfelsa in Fischera pl. Erlacha. Ta most je bil dodelan popolnoma kot v god svitle cesarice Elizabete dne 19. novembra l. 1867., in menda ne gre noben ptujec mimo, da bi ga pazljivo ne pregledal. —

Prišedši čez ta most smo v široki „koroški cesti“ („verlängerte Kärntnerstrasse“). Palača se vzdiguje tû pri palači; naj bolj pa nas zanima v versti visocih poslopij k levi prosto stoječe velikansko dvorno operno igrališče (Operntheater), ki je ravno kar (l. 1869.) dodelano in javnim namenom izročeno. Zloga te orjaške sgrade ni lahko imenovati; neka smes romanska in bizatinska je. Osnova kaže s svojimi prostornimi hodišči pri tleh, na katere se naslanjajo nadstropja, da vračujejo se stavbeni umetniki naših dni nekako zopet nazaj v stare čase; da pa zidarska izpeljava vstreza tirjavam nove dobe, razumé se samo po sebi. Že samo imeni „dvorno igrališče“, in „Dunaj“ ste nam pórok za to.*)

Naprej od tega velikanskega poslopja se koroška cesta kmali zoži, in pokaže nam zdajci, kakoršno je bilo staro znotranje dunajsko mesto. Solnčni žarki obsevajo menda le opoldne tla tesnih in ozkih ulic; visoka poslopja ob straneh ne dopuščajo drugače; tudi tiho govoriti se po teh prostorih ne dá, zakaj neprestano divje naglo dérdranje kočij, omnibusov, in drugoverstnih vozóv dela taki ropot, da ni izreči. Posebno pozornemu pa je biti človeku, ter gledati mora nazaj in naprej ondi, kjer se prekrizavajo ulice; zakaj pogosto prihitijo iz njih vozači z tako silno hitrostjo, da je le čudo, da vsaki trenutek koga ne povozijo. Čuje se dan na dan od takih nesreč.

Konec koroške ceste dospè se na Štefanski terg, sred katerega stojí staroslavna metropolitanska Štefanova cerkev. Moti se ven-

*) L. 1869. je bilo v znotranje prostore tega poslopja priti še kaj težko; vsaj meni se to ni bilo usrečilo. Pervikrati, ko se je igralo v tem gledališču, so oni, ki so hotli noter priti, že prve popoldanske ure jeli nekako oblegati vhode; pred začetkom predstave pa celo ni bilo varno hoditi blizo, komur je bilo drago zdravje svojih reber. Zdaj je morebiti že kaj drugače. Pisavec.

dar, kdor si misli ta terg Bog si ga vedi kake obširnosti in prostornosti. Enako ulicam notranjega mesta je tudi ta močno omejen, ter nosi z stolnico vred značaj sivega starinstva. Že pred l. 1144. stala je na tem mestu mala katoliška cerkva. Imenovanega leta je vojvoda Henrik s priimkom „Da mi Bog pomagaj“ postavil temelj sedanjemu svetišču, katero je bilo s časom po mnogih prizidavah povečano, in nekaj v 15. veku, nekaj pa še le poslednja leta dokončano. Dolgost tega velikanskega in veličastnega hrama božjega znaša 57, širjava 37, višava pa nad 14 sežnjev. Veliki zvonik Štefanov slovi zarad visokosti — meri nad 72 sežnjev — na dalječ in široko, je pa tudi preumetnega dela, ter čez in čez, t. j. od temelja do temena sestavljen iz stebričevja rezanega kamna. Nahaja se na južni strani cerkve. Vsled piramidne oblike mu strehe treba ni; za odtok mokrote pa je tako umetno poskerbljene, da je nikoder več ne zaostaja. Pomerjen je bil temu velikemu tudi na severni strani cerkve enaki tovariš; povzdignil se je bil že tudi precej visoko od tal, a berž ko ne so silni stroški ostavili njegovo daljno izpeljavo, kar je pač škoda. Poleg ravno omenjenega dodelanega velikega zvonika se nahajata ob čelu cerkve, kjer je glavni, pa le redkokdaj odperti vhod, še dva druga manjša, tako imenovana „paganska stolpa“ (Heidenthürme). Visoka sta po 202 čevlja; vendar se njuni poklofučeni strehi z ostalo stavbo ne vjemate ravno posebno dobro. Cerkvena streha je pokrita z mnogobarvnimi, menda pocinjenimi opekami (kakor je blizu pocinjeno na zeleno, rumeno, belo in enako našo pomizno orodje: krožniki, sklede, piskri itd.) Na eni strani je sestavljen iz tacih opek po celi strešni visokosti velikanski cesarski gerb: avstrijski orel; na drugi strani pa so viditi druge raznoverstno pisane podobe. Poleg mnogege gotiškega stebrovja je v vnanje cerkvene stene vzdano od sile kamnitih grobnih spominkov in drugih svetih podob; med njimi je viditi tudi kip sv. Janeza Kapistrana, in leca, raz katere je imenovani svetnik oznanoval besedo božjo. Sploh ima radovedni obiskovalec že od zunaj tega ogromnega svetišča, ako ga obhodi okrog in krog, dovolj znamenitega in občudevanja vrednega; ako pa stopi v njegove znotranje prostore, se vé, da se mu pokaže tù zopet obilnost novih predmetev, ki zavzemajo vso pazljivost in vidoželjnost njegovo. 18 orjaških stebrov razdeluje veličastno svetišče v tri ladije, ter podslanja s svojo močjo visoke oboke. Presvetišče in taistemu vštric stoječi kapeli ločeni so od cerkvene ladije z visokim železnim omrežjem, ter se dajo tudi zapreti. Visoka okna iz krasno barvane steklenine starinskega dela obdajajo veliki altar; pa tudi stekleninske slikarije novejše dobe se tù vidijo; zlasti se odlikuje ono okno v vštricni kapeli poleg velikega altarja na epistelski strani, ki so ga bili Dunajčani napraviti dali v zahvalni spomin za ozdravljenje njihovega bivšega ljubljenega žu-

pana Zelinka-ta. Ostala mnogoštevilna visoka okna sestavljena so večjidel iz navadne bele steklenine, zato je pa cerkev tudi kot za gotiško svetišče vkljub začrnelih stén še nekako dovolj svitla. — Altarjev se šteje 38; le škoda je, da so med njimi tudi nekateri, katerih podoba se nikakor ne strinja z obliko cerkvene stavbe. Res se je čuditi, da se celó na Dunaji, ki je vendar tako rekoč sedež vseh umetnij, na kaj takega ni bolj pazilo.

Orgelj ima cerkev dvoje. Koliko spremenov štejejo one, ki stojé na glavnem koru, ne vem povedati; po obširnosti omare more jih prav veliko biti. (So pa oni cerkvi menda le za kinč; zakaj bil sem tú skoro vse večje praznike, med drugimi na Veliki Šmaren in cesarjev rojstni dan, ko je maševal kardinal Rauscher sam, pri božji službi, pa nobenkrat niso igrali na nje.) Druge male orglje se nahajajo na levem stranskem koru v presvetišču blizo velikega altarja; a za ogromno cerkev inajo vse preubožen, skoraj da bi djal nekako otročji glas. Še pogostni in obilni „cigu migu“ jih le slabo podpéra.

Kakor vnanje, kažejo tudi znotranje cerkvene stene dovolj kamnitih grobnih spominkov. Le enega naj vzamem v misel, namreč slavnega vojskovodja in zmagovalca Turčinov princa Evgena Savojskega, katerega imé pozná tudi naš slovenski narod, ter poslavlja ga v neki stari pesmi svoji.

Konečno naj še omenim, da se pod Štefanovo cerkevjo nahajajo velikanske katakombe, ki se baje v treh eden nad drugim postavljenih nadstropjih raztezajo dalječ okrog na vse strani. Na tisoč kostnjakov napolnuje nek te podzemeljske prostore, in ako bi jih človek hotel prehoditi, potreboval bi v to več ur. Kdor želji, more lahko priti tudi v to smerti posvečeno tamno domovje; — mene vkljub velike vidoželjnosti vender ni mikalo tje, ampak rajše sem verjel zagotovljenju, da so vsi, ki so te katakombe obiskali, komaj čakali, da jim je bilo zopet дано, gledati svit belega dneva.

Berzozjav ali telegraf.

(Po govoru g. Zora.)

Večstransko sem čul željo od svojih znancev, da bi radi videli brzojaviti in izvedeti, kako se ta stvar prav za prav vrši. Se vé da ste že o tem veliko brali ali vsaj čuli, pa menim, da jih ni veliko, kateri so tudi videli, kako se brzojavlja v praksi. Zato mislim, da bode, ako ne vsem, vendar večini čestite gospode zanimivo videti, praktično izvedeno, kar so se teoretično učili ali so brali. Hočem vam torej govoriti o

brzjavu sploh in o brzjavu, kakoršen je denes skoraj po vsem svetu v porabi in tudi njegovo rabo praktično pokazati.

Kaj je telegraf ali brzjav ali daljnopisec? — Telegraf je naprava, s katero je moči v najkrajšem času v veliko daljavo sporočila pošiljati. — Neomejena naznanila po pogojenih alfabetičnih znamenjih v veliko daljavo poročati, se pravi torej telegrafirati ali brzjaviti. — Nasproti pa: Omejena naznanila po poprej pogojenih in omejenih znamenjih na oznanjeni vidljivi kraj poročati, se imenuje signalizirati. Vojaki signalizirajo tudi z bobnom, s trobento, z zastavo itd. Naprava signaliziranja ni nova. Že starodavni narodi so se posluževali sredstev, s katerimi so poročali v daljne kraje. Tudi pri nas na Slovenskem smo to napravo imeli o času turških vojsk; bili so to namreč tako imenovani taborji, t. j. na visokih gorah nakopičene grmade, katere so bile nastavljene do turške krajine. Kadar so napali Turki našo krajino, takrat so skrajine straže ondodne grmade zažgale, ogenj se je videl po bližnjih taborjih; ti so zopet zažgali svoje grmade in tako je bilo poročilo, da so Turki čez krajino udarili v kratkih urah po celi državi naznanjeno. Ako bi se dva človeka pogodila o znamenjih celega alfabeta ter bi se postavila na visočine tako, da vidita znamenja drug drugemu, lahko bi drug drugemu poročala, — ona bi telegrafirala.

Ta vrsta brzjava se imenuje optični telegraf. Brzjavi se tù z lučjo, s palicami, zastavami, vrečami itd., in tudi brez vse naprave človek sam s svojim telesom. Lehko je namreč z rokami znamenja alfabeta sestaviti. Druge vrste telegrafa, katere še dandenes občno niso vpeljane, so:

Vodeni telegraf. — Vsakemu je znano, da, ako ste dve enaki posodi na ravnini s cevjo zvezani in se v prvo voda vlije, voda skozi cev teče v drugo in v tej stoji ravno tako visoko, kakor v prvi. Ako vzamem iz prve vode, pade voda tudi v drugi, in če jo dodenem, naraste tudi v drugi. Ako torej v obeh posodah naredim enaka znamenja, je porazumljenje lahko. Potem je brzjav z r a č n i m t l a k o m (Luftdrucktelegraf.) Dolga cev, ki ima na vsakem konci elastično kepo, hruški enako udrto. Ako kepo stisnem, t. j. zrak iz nje v cev preženem, zrak iz kepe prežene zrak iz cevi v drugo kepo, udrta kepa se napne; če potem stisnjeno kepo spustim, se zrak po cevi in kepah zopet zravná. Po večkratnem dolgem in kratkem stiskanji, dobim na nasprotni kepi kratka in dolga znamenja, iz katerih si alfabet lahko sestavim.

3. Akustični telegraf. Akustični telegraf so dolge cevi, skoz katere se govoriti more.

Brzjavi te vrste niso za posebno rabo, imajo veliko napak, se težko rabijo in niso zanesljivi. Optični telegraf ima napako, da se more

rabiti le o lepem, nikdar ne o meglenem ali deževnem vremenu. Vodeni, akustični in telegraf z zračnim tlakom so le mogoči v hišah in tudi tukaj ne služijo vsem potrebam.

Elektromagnetični telegraf.

Najboljši in izkušeno najpraktičnejši brzovjav je v novejših časih vpeljan in tudi že skoraj po celem znanem svetu razširjen, — elektromagnetični telegraf po sistemu Amerikanca Morsée-ja.

V porazumljenje tega, moram vas, čestita gospoda, opomniti na to, kar ste brali o tem v mnogoverstnih knjigah. Se vé da, ker nissem fizikar, vam bodem to le toliko razložiti mogel, da bodete aparate, s katerimi se telegrafira, in katere vam bodem pri tej priložnosti posebej razložil, poznali in vedeli, kako se telegrafiranje vrši.

Rekel sem, da se imenuje ta telegraf elektromagnetični telegraf. Imenuje se zato tako, ker so moči, katero so, bi rekel, duša tega telegrafa, elektrika in magnetizem in obe zvezane, elektro-magnetizem. Kaj je magnetizem? — Neka ruda ima posebno lastnost, da privlači železne drobce, n. pr. železno pilovino tako, da obvisi na njenem površji. — Ta moč v rudi, ki privleče drobce in jih potem tudi na rudi tičeče pridrži, imenuje se magnetizem, in ruda, ki ima to lastnost, se imenuje magnet. Ime magnet se pa izpeljuje od grškega mesta „Magnesia“, v katerem so to lastnost rude najprej opazovali. — Ruda, ki ima sama na sebi že lastnost, železno pilovino privleči in obdržati, se imenuje prirodni magnet. — Ako s to rudo drgnemo jeklo, prejme ono isto lastnost od rude in sicer čem več trdo in čisto je jeklo, tem težje jo prejme, jo pa tudi tem krepkeje obdrži in tem močnejši magnetizem kaže; jeklo postane tedaj tudi magnet in se imenuje narejeni magnet. Iz magneta se narejajo magnetične igle.

Rekel sem, da jeklo od drgnenega magneta nerado magnetizem prevzame, pa ga potem tem bolje in krepkeje obdrži, čem bolj trdo in čisto je jeklo.

Vse drugače pa je železo. — Železo prejme od magneta magnetizem v istem trenutku, ko se mu približa, izgubi pa ga tudi precej, ko se od magnete oddalji in odtrga. Čem mehkejše in čistejše je železo, tem lažje magnetizem prejme in tem hitreji in čisteje ga tudi izgubi. — To lastnost železa, da magnetizem lahko prejme in zopet isto tako lahko izgubi, prosim, si dobro zapomniti, kajti ravno na tej lastnosti železa so ustanovljeni naši telegrafični aparati. Železo ima, dokler je v dotiki z magnetom, vse lastnosti magneta.

Elektrika.

Drugo, kar se upotrebljava pri brzovjavu, je elektrika. — Kaj je elektrika? Elektrika je ravno tista moč, katera o hudem vremenu po

oblakih šviga in katero mi strela imenujemo; razložek je le ta, da je električno moč v megli ustvaril vsegamogočni Bog, pri brzojavu pa jo vzbudi le ubogi človek.

Elektrika je dvojne vrste: 1. Elektrika vzbujena z drgnenjem.
2. Elektrika vzbujena z dotikanjem, ali galvanizem.

Prve vrste elektrike, t. j. elektrika vzbujena z drgnenjem, bodem le površno omenil, kajti ona nij v porabi pri brzojavu. Te vrste elektrika vzbudi se, ako se kos pečatnega voska, smole, žvepla, stekla ali jantara (Bernstein) drgne s suknom ali svilo. Vse te reči dobé z drgnenjem lastnost, da privlačijo lahke stvarce, kakor bezgov stržen, odrezke papirja, če te stvari niso preveč oddaljene. Opazovali so to lastnost Grki na jantaru, ki so ga imenovali „elektron“ in od tod je tudi ime elektrika. — Najmočnejši elektriko nam kaže tako imenovani električni kolovrat.

V vsaki stvari se nahaja elektrika, katera se vzbujena razdeli v negativno in pozitivno elektriko.

Dokler je elektrika v pokoji, ne kaže nobene moči, razdeljena pa v negativno in pozitivno, kaže nam prej omenjeno lastnost privlake, in če se električni stvari približamo s prstom, vidimo jako živo iskro.

Druga vrsta elektrike je, kakor sem rekel, vzbujena z dotikanjem ali galvanizem. Leta 1789. je Galvani, zdravnik v Bolonji, v anatomske namene (iskal je namreč lek za podaljšanje človeškega življenja) odrta žabja stegna obesil z bakrenimi kljukicami na železne držaje. Ker je veter vanje pihal, so se žabja stegna vselej zganila, kadarkoli so stegna prišla v dotiko sè železom. To opazbo je naznanil drugemu učnjaku Voltu, ki je potem z iskušnjami dokazal, da je vzrok, da so se žabja stegna v tem slučaju zganila, elektrika, in da so žabja stegna bila le prevodnik elektrike iz bakra na železo. Dokazal je, da, ako se dve ravni gladki plošici raznih kovin dotikate, se vzbudi na dotični strani obojih kovin in sicer na eni pozitivna, na drugi negativna elektrika. Prav za prav je bila elektrika v obeh ploščah razdeljena v negativno in pozitivno, pozitivna prve je vezala na strani dotike druge kovine negativno elektriko; negativna elektrika prve in pozitivna druge kovine pa so ostale nevezane na dotiku nasprotni strani. Če te strani z dratom zvežem, sklenete se nevezane nasprotni elektrike.

Ker se pa na dotični strani elektrika vedno vzbuja, nastane se ve da v dratu, če je tudi še tako dolg, neprestan električni tok. Ravno to prikazen vidimo, če postavimo razne kovine v kisline. Kemijski razkroj tekočin in kovin prouzučuje elektriko. Če potem zvežemo eno kovino z drugo z dratom, kaže se nam v dratu električni tok.

Tako napravljene aparati se imenujejo galvanke baterije.

Po površji kovin se elektrika hitro razširi, kovine rade elektriko prevzamejo in dalje prevodujejo, imenujejo se zato dobri prevodniki. K dobrim prevodnikom spada voda, človeško telo, rastline, vse kovine.

Steklo, smola, volna, svila so neprevodniki, ker elektriko le na kraji dotike prevzamejo in jo neprevodijo po celem svojem površji.

Ako bi se dober prevodnik zemlje dotikal, bi električni tok, ker je zemlja tudi dober prevodnik, v zemljo privodil. Treba je tedaj, da je pri brzojavu dober privodnik, t. j. drat z neprevodniki tako oddan, da se drugega dobrega prevodnika nikjer ne dotika. — Če zvežem prvo kovino v bateriji z dratom in ga potegnem čez neprevodnike v veliko daljavo in zopet nazaj do druge kovine v bateriji, imam tok po dratu od ene kovine do druge.

Druga lastnost elektrike je tudi ta, da vzbuja v jeklu in železi magnetizem. Če torej drat, po katerem teče elektrika, ovijem okolo železa tako, da se železa ne dotika, postane železo toliko časa magnetično, dokler se v dratu električni tok nahaja; jenja tok, mine tudi magnetizem v železi. Na tej podlagi so narejeni telegrafični aparati. Konci drata, ki vežejo daljna mesta, so oviti okolo majhnih železnih valjarčkov in zvezani z galvanskimi baterijami. Treba je tedaj še naprave, da more oni, kateri telegrafirati hoče, elektriko na drat vpeljati ali jo ravno tako hitro tudi iz drata spraviti, kar se zgodi s tem, da drat med kovinami hitro zveže ali razterga. Ta aparat se imenuje ključ. Je drat zvezan, postane železo magnetično, ono potegne drugo železo, na katerem je priprava za vtiskanje znamenj na papir, na sé; če se potem drat hitro razterga, jenja električni tok na dratu, mine magnetizem v železi, in prevlečeno železo se odtrga, ter vtisk znamenj na papir neha. Znamenja, katera pri brzojavu služijo, sta samo dva namreč, pika in črta, s katerimi se po tlej alfabet sestavlja.

Šolsko obzorje.

Iz Budanj. Kaj sem tû in tam doživel. (Dalje.) Ko bi mlajši učitelji večkrat starejše in že skušene učitelje obiskovali, marsikaj bi se lahko od njih naučili, in mlajši bi starejše ne prezirali, marveč spoštovali. Še sedaj se z veseljem spominjam ur, v katerih sem občeval in se pogovarjal s svojim skušenim in praktično izurjenim sosedom učiteljem. Vendar o tem pozneje.

Nisem bil zadnji v pripravniški šoli, vendar mi je prve tedne s podučevanjem v šoli dosti tesno bilo; skušnje nisem imel.

Hotel sem se strogo držati metodičnih vodil, toda kmalu spoznavam, da moram tudi sam skušati ter iskati prave poti v svoji šoli. Podučevanje sem si igračo mislil, ter se nadejal, da vse, karkoli bom otrokom razlagal, bodo tudi razumeli, samo da jim povem dosti razločno. — Kako sem se vendar iznenadil?

Iščem vzroka; moj sosed pa mi pravi: »Prehitri ste! ne pozabite nikdar, da podučujete nevedne otročaje, kateri vas dostikrat ne razumó; poterpljenja, poterpljenja bo treba«.

Pervo svojo skušnjo pri šoli si pa zapišem v svoj dnevnik tako-le:

Uči svoje učence le toliko, kolikor prebavi njih razum, napreduj le takrat, kedar vidiš, da imaš učence za sabo. Ravna se po tem pravilu, spregledam, da so učenci vse bolj napredovali. In tako mi mine prvo leto šolskega podučevanja.

Neki dopisnik iz Planine je v 37. l. »Novic« l. 1863. od naše javne preskušnje tako-le pisal: V Begunjah je bila preskušnja 1. sept. »Mladi g. učitelj Z. se je prvo leto svojega teškega dela prav z veseljem poprijel. Lepo so odgovarjali učenci in učenke«.

Že stari Rimljani so rekli, da iz vsakterega lesa se ne dá lepa podoba izrezati, tako tudi učitelj izvršuje svoje delo bolje ali manj uspešno, kakor so že otroci obdarovani. Takrat pa so bili v teh krajih otroci zeló břitne glave in lepих dušnih darov; pisali so tako lepo, da mi je neki gospod, kateri je bil nazoč pri preskušnji rekel: »Doveršil sem 8 lat. šol, a ne morem tako lepo pisati, kakor otroci vaše šole«.

Za drugo leto mojega podučevanja v ljudski šoli si spišem program s prislovico: „Malo pa to dobro; potrebno pred koristnim«.

Program se glasi tako le: Nočem pozabiti, da sem učitelj na kmétih; podučeval bom za življenje, ne toliko za šolo, in kmečke otroke bom učil razen navadnih šolskih predmetov tudi vsega tega, kar jim bo zapustivšim šolo potrebno in koristno domá in na potu, na vertu in na polji, na travniku in v gozdu; nočem misliti, da so kmečki otroci le za šolo in zavoljo šole. Ponudbe novega časa si hočem v prid obračati, a deržati se le skušenega. Nikoli ne bom pozabil, da mora učitelj vse sam prevdariti, in preduhtati predno se za to ali uno izreče.

Takšen je bil moj program. Ako ti, dragi sobrate, dopada, naj bode tudi tvoj!

(Dalje prihodnjíč)

Iz Semiča na Dolenskem. Privošči mi, dragi »Tovariš« v tvojem listu nekoliko prostorčeka, v kterega hočem postaviti mali spominek sivemu starčku g. Petru Wartholu, nekdanjemu semičkemu učitelju, kateri se je 15. aprila t. l. preselil v boljše življenje. 17. aprila smo spremili pokojnega na njegovem zadnjem potu do groba vprčo obilno zbrane šolske mladine, veliko drugih ljudi in njegovih prijateljev. Tudi njegov sin č. g. fajmošter v Hinah in dva sosedna učitelja sta počastila to žalostno spremstvo. Rajni Warthol rodil se je l. 1795 v Loškem potoku. Ko je l. 1814. kakor učiteljski pripravnik na c. k. normalni glavni šoli v Ljubljani svoje učenje s prav dobrim vspehom doveršil, stopil je v prvo službo l. 1815. Sodražico, in od tam je bil l. 1821. prestavljen za učitelja v Semič, katero službo je do l. 1859. opravljal, ter je bil v vsem skupaj 43 let pri učiteljskem stanu. Bil je rajni mož zeló mirnega značaja, skozi in skozi prav poštenega obnašanja. Svoje učiteljske dolžnosti je do zadnjega vestno in natančno opravljal. Dokaz temu je, da ga tukajšnji farani še zmiraj kakor verlega učitelja v spominu imajo. Tudi kakor oče je bil Warthol zeló skerben. S pomočjo svoje tudi že pokojne soproge je znal svoje dohódke tako pametno in varčno obračati, da si je oskerbivši svoje otroke vendar še toliko prihranil, da mu od tistega časa, ko mu ni bilo več močóe svoje službe opravljati, ni bilo treba biti odvisnemu od miloserčnosti drugih ljudi. Po dokončanih svojih 43 službenih letih mu žalibog ni bilo privoščeno na tem svetu nobeno plačilo. Vziva pač za svoja trudapolna dela tam

unkraj groba sedaj lepše in boljše povračilo, katero mu je pripravil večni Gospod, kateri svojih zvestih služabnikov nikoli ne pozabi, kakor pa to stori sedanjí svet.

Iz Ljubljane. Učila, katere sta poslala naša narodna učitelja gg. Cebin in Levičnik v dunajsko razstavo, ste jima kakor vemo zanesljivo, naklonili odliko, da sta bila oba počastena z dopisi od blagorodnega c. kr. deželnega šolskega nadzornika za Štajersko, veseloštovanega gosp. Ant. Klodič-a, kateri ju je pismeno poprosil, naj mu pošljeta narisek razpostavljenih reči in pojasnila, kako se ti pripomočki v šoli rabijo. Kar je pa gosp. dežel. nadzornik te reči, kakor je v omenjenih dopisih djal, že na Dunaji sam videl, in bode o slovenskih učilih poročal, menimo, da jih je kot kompetentni strokovnjak najdel tudi vredne, o njih specijalno govoriti. Radovedni smo, kako se bodo pa zopet trudili naši protivniki, tudi to reč postaviti v tamno senco. Slovenskim učiteljem se nerado pripoznava, da tudi oni kaj vedó in znajo.

— Deželni zbor je s sklepom 4. dec. preteč. l. za podporo tistim učiteljem in obertnikom, ki bodo šli k svetovni razstavi na Dunaj, odločil 1500 gold. Učitelji naj prošnje za to podporo oddajajo pri deželnem šolskem svetu do konec t. m.

— Žalostno novico naznanjamo, — naš mili podpornik in deleč znani šolski prijatelj in blagi rodoljub blagorodni gospod baron Anton Cojz, grajščak v Predosljih, je 9. t. m. umrl. Kaj je on dobrega storil šoli, mladini, učiteljem in sploh za slovenstvo, pomnil ne bodemo samo mi, ki smo bili vsaki dan priča njegovih zlatih dobrih del, temuč hvaležni spominjali bodo ga še naši pozni zanamci. Spomin njegov bode naj stalnejši in se ne bode razvremenil nikoli. Bog daj dobro njegovi blagi duši!

— 6. t. m. je po kratki možganini bolezni tudi umrl preč. gospod Franc Lesjak, duhoven in profesor v tukajšnjem c. k. izobraževališču za učitelje, star 45 let v 18. letu svojega službovanja.

— Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam. Plačali so gg.: Jož Raktelj iz Ribnice, Leopold Božič iz Grahovega, Anton Hribar iz Gorice in Franc Lunder iz Rateč za l. 1873 po 6 gl. in France Kenda iz Semiča za l. 1872 tudi 6 gl.

— K „Narodni Šoli“ so pristopili: Šola in učitelj v Selcah na Gorenjskem s 3 gl., g. Franc Lunder v Ratečah z 1 gl., Jakob Praprotnik, učitelj v Zalogu, z 1 gl., ljudska šola in učitelj v Zagorji pri Savi, g. Arko Lovro z 2 gl., daroval je tudi g. U. »Nar. Šoli« brez izrečenega namena 5 gl.

— Udje „Nar. Šole“ iz okolice ljubljanske naj drage volje pošljejo po svoje šolsko blago.

Razpis učiteljskih služeb na Kranjskem.

Na enorazredni ljudski šoli pri sv. Vidu blizo Berda je izpraznjena učiteljeva služba z letno plačo 293 gold. 80 $\frac{1}{2}$ kr. Prošnje naj se oddajajo pri okrajnem šolskem svetu v Kamniku do 25. t. m.

V Gradu (blejskem) na Gorenjskem razpisana je podučiteljeva služba s 180 gold. Prošnjo do 15. jun. t. l. pri okrajnem šolskem svetu v Radolici.

Listnica. Preč. g. L. H.: Hvaležno prejeli za 6 naročnikov 8 gold. 90 kr.